

dáti zastupovati, nikoli však soukromé osoby, jsouce pouze pro své osobní vlastnosti zvoleny. Úmluva o pokutu smluvníky ujednaná pro případ nesplnění byla by nepřiměřena, nejsouc dostatečným ekvivalentem. Z rozhodčího výroku není odvolání; lze mu jen odporovati pro neplatnost kompromisu, pro absolutní nezpůsobilost rozsudího, pro nepoctivost jeho nebo protistrany, pro nedostatečné nebo úplně odepřené slyšení, pro překročení mezi rozhodčího soudu, pro naprostou bezprávnost nařízení rozhodnutím vydaných. Konference mezinárodní v říjnu r. 1873 v Bruselu konaná prohlásila, že národové jsou povinni používatí rozhodčího soudu v těch sporech, které nelze ukliditi vyjednáváním. V nejnovější době nesou se snahy společnosti přátel míru k tomu, aby byli získáni ve všech státech stoupení toho principu, aby mezinárodní spory mocností uklizovaly se ne válkou — surovým to násilím — nýbrž v řízení rozhodčím. Vážný krok v tom ohledu učiněn carem Mikulášem II., který koncem r. 1898 vyzval mocnosti evropské ku kongresu, jenž zabýváti se má otázkou všeobecného odzbrojení.

Soudy rozhodčí železniční viz Bursa.

Soudy trestní viz Příslušnost soudní (trestní).

Soudy vojenské.

Soudy vojenské povolány jsou vynášeti na základě vojenského řízení trestního ve vojenských věcech trestních rozsudek nad vojenskými osobami, výjimečně též nad osobami civilními. Úřad soudce zastávají osoby vojenské.

I. Instance.

Vojenské soudní úřady spořádány jsou v trojí instanci. K stálým vojenským soudním úřadům první stolice počítají se: posádkové (garnisonní) v sídle každého vojenského teritoriálního velitelství, v pevnostech a jiných důležitých posádkách, námořnický soud v Pulji, gardové soudy a soudy vojenské akademie ve Vídni a v Novém městě za Vídni. Druhou instancí v míru a ve válce jest vrchní vojenský soud ve Vídni a třetí instancí jest nejvyšší vojenský dvůr soudní přidělený říšskému ministerstvu války. Nepravdělnými soudy vojenskými prvé instance jsou: vojenské soudy zřízené ve válce v poli, soudy vlajkové a lodní.

II. Soudní orgány.

K pravosudí ve vojsku povolán jest důstojnický sbor auditorů. Každý soud vojenský sestává z jednoho nebo více auditorů a z předsedy jakožto představeného soudu; druhdy bývají při rozsuzování účastny i osoby stavu vojenského. Generálové auditoři zasedají při nejvyšším vojenském dvoru soudním a při vrchním soudu vojenském; jeden generál auditor jest přednostou 4. oddělení říšského ministerstva války. Plukovníci auditoři činní jsou jako referenti při vrchním soudu vojenském, jehož přednostou jest generál; tajemníkem jest pak auditor. Způsobem stejným složen jest nejvyšší vojenský dvůr soudní.

III. Soudy vojenské pro zeměbranu.

Nad osobami ve svazku zeměbrany konají pravomoc v trestních věcech soudy vojenské utvořené dle předpisů platných pro vojsko řadové; členové soudů těchto jsou však vzati ze zeměbrany, v případě potřeby pak do soudů zřízených v čas války mohou povolání býti i příslušníci vojska řadového (válečného námořnictva). Zeměbranceckým soudům ve válce ustanoveným může býti též přiděleno trestní vyšetřování nad osobami podléha-

jíci dle zák. ze dne 20. května 1869 č. 78 ř. z. pravomoci vojenské. K vazbě vyšetřovací a k výkonu trestů na svobodě povolány jsou vojenské trestnice (vojska řadového). V druhé a třetí stolici rozhodují nad zeměbranci vojenské pravomoci podléhajícími soudy II. a III. stolice zřízené pro vojsko řadové a pro válečné námořnictvo (§§ 5 a 6 zák. ze dne 2. dubna 1885 č. 93 ř. z.).

IV. Soudy vojenské a domobranci.

Soudní vyšetřování s domobranci prováděti mají soudy vojenské zeměbrany, pokud se týká, místo nich činné vojenské soudy vojska řadového a válečného námořnictva. Pravomoc nad domobranci vykonávají povolání k tomu velitelové obdobným způsobem, jakož předepsáno pro případ mobilisace ve příčině zeměbranců. Právo trestní disciplinární nad domobranci vykonávají velitelové vojska (zeměbrany), jichž rozkazům vždy sbory domobranců jsou podřízeny. Velitelé praporů, setnin a oddělení domobrany pověřeni jsou tímtež disciplinárním právem trestním nad svými poddanými, jakéž propůjčeno jest velitelům stejné důstojnosti při zeměbraně nad osobami zeměbrany jim podřízenými ve válce ve smyslu XIII. oddílu služebních předpisů pro c. a k. vojsko, I. dílu a doplňků k němu ve vztahu k c. k. zeměbraně. Okresním velitelům domobrany přísluší nad domobranci bezprostředně jich rozkazům podléhajícími disciplinární právo trestní, jakéž propůjčeno jest velitelům praporů domobrany. Velitelové domobrany povinni jsou vésti o trestech, ku kterým odsoudili, záznamy dle vzoru trestních protokolů (§ 43 nař. ze dne 20. prosince 1889 č. 193 ř. z.).

Soudy vrchní zemské.

I. Část všeobecná.

Vrchní zemské soudy rozhodují ve věcech občanských (pokud v I. stolici rozhodoval soud krajský, zemský neb obchodní) a částečně též ve věcech trestních co druhé stolice a vykonávají dohled služební nad soudy jim podřízenými. Výjimečně rozhodují vrchní zemské soudy v I. stolici o žalobách syndikátních (§ 600 c. ř. s., § 8 zák. ze dne 12. července 1872 č. 112 ř. z. zachovaný v platnosti čl. VI. č. 4 uv. z. k j. n.). Vrchní zemští soudové ve Vídni a Terstu jsou též druhou stolicí pro rakouské soudy konsulární a sice terstský vrchní soud pro konsulární soudy říše Osmanské (vyjmouc Egypt) a vídeňský pro ostatní soudy konsulární. Vrchních zemských soudů je v Rakousku 9 a sice: ve Vídni (pro Dolní a Horní Rakousy a Solnohradsko), ve Štýrském Hradci (pro Štýrsko, Korutany, Krajinu), v Terstu (pro Terst a okolí, Gorici, Gradišku a Istrii), v Innomostí (pro Tyrolsko s Vorarlberkem), ve Lvově (pro východní část Haliče a Bukovinu), v Krakově (pro západní část Haliče a Krakov), v Praze (pro Čechy), v Brně (pro Moravu a Slezsko) a v Zaderu (pro Dalmacii). Zvláštností je, že inšprucký vrchní zemský soud je na základě státní smlouvy ze dne 19. ledna 1884 č. 124 ř. z. nejvyšším soudem pro knížectví lichtensteinské.

II. Příslušnost.

Vrchním zemským soudům přísluší:

1. rozhodovati o odvoláních a rekursech vznesených proti rozsudkům a usnesením soudů krajských, zemských a obchodních (§ 4 j. n.);
2. právo delegace soudu za podmínek § 31 j. n.;
3. svoliti ku přenešení agendy vrchnoporučenské neb opatrovnické se soudu příslušného na soud jiný, jsou-li zde podmínky § 111 j. n.;